

naprej, bodisi na pedagoškem polju, zasebnimi študijami, udeležuje se raznih kurzov, potuje na razstave, obiskuje muzeje, potuje v tuje kraje, da razširi svojo naobrazbo, svoje duševno obzorje in se izpopolnjuje v vseh življenjskih vprašanjih, a vse to svoje delo žrtvuje prospehu šole in širšo izobrazbo mladine. Tako ni presmela trditve, da postane na ta način učiteljstvo najkoristnejši član človeške družbe med raznimi stanoviti.

Visoka železniška uprava je dovolila že nekaterim stanovom (in tudi njih rodbinam) iste olajšave, kakor svojim uslužbencem, ki služijo v veliki večini le njih osebnim potrebam. Učiteljstvo pa, ki dela za splošnost, a je enakopraven činitelj med vsemi drugimi stanoviti, ni žalibog tako gmotno situirano, kakor so oni, ki imajo enako naobrazbo, občuti na sebi težko, da doslej še ne uživa takih olajšav, ki bi jih že po svoji nalogi zaslužilo a to v prvi vrsti v korist šolstva in prospeh človeške družbe.

Visoka železniška uprava na Ogrskem je dovolila z odlokom z dne 23. maja 1910, št. 33.980 učiteljstvu olajšave glede voznine za polovico na vseh državnih in zasebnih progah svojega okrožja.

Pravico do teh nižjih cen imajo na Ogrskem visokošolci, državne in zasebne srednje šole, trgovske šole, višje dekliške šole, meščanske, nadaljevalne in ljudske šole. Te olajšave uživajo samo učitelji za se, a ne njih obitelji.

Legitimacije, opremljene s fotografijami, izdajo vsako leto na zahtevo železniško ravnateljsko koncem decembra, ako pa kdo nastopi svoje mesto v kakem drugem mesecu predloži svojo legitimacijo lahko v tem času, ko nastopi službo.

Učiteljstvo organizirano v Zvezi upa, da železniška uprava ugotovi na način, kakor je na Ogrskem, tudi avstrijskem učiteljstvu glede olajšav in znižanje voznih cen, da si more učiteljstvo s potovanji razširiti svoje duševno obzorje, kar bo le v korist mladini in narodu.

Visoko c. kr. železniško ministrstvo naj blagovoli uvaževati to spomenico in dovoliti učiteljstvu znižanje voznine na polovico.

f) Stalni odbor vseh učiteljskih Zvez. Na predlog tovariša dr. Kanarka se sklene, da naj določijo vse Zveze delegate v stalni odbor vseh avstrijskih učiteljskih zvez, ki naj bi se sestel od časa do časa k posvetovanju o splošnih vprašanjih, ter tudi podvzel potrebne intervencije. Na predlog tovariša Hellmanna se sklene pozvati tudi italijansko učiteljstvo, da imenuje svoje delgate v ta stalni odbor.

g) Stališče glede Steinwenderjevega predloga v koroškem deželnem zboru. Ker se vedno povdarja, da se mora šolstvo svobodno razvijati, čemur pa nasprotuje Steinwenderjev predlog, ker zaustavlja svoboden razvitek, se sprejme soglasno sledeča izjava:

»Učiteljstvo organizirano v Zvezi slovaskega učiteljstva v Avstriji in v Zvezah nemškega meščanskega in ljudskošolskega učiteljstva soglasno izjavlja, da značijo predlogi, ki jih je predložil poslanec doktor Steinwender v koroškem deželnem zboru nevarnost za razvoj ljudskega in meščanskega šolstva, posebno se pa zavračajo z največjo odločnostjo vsi napadi na institucijo meščanske šole. Učiteljstvo si ne želi samo širše učiteljske naobrazbe in v soglasju s tem splošne ljudske izobrazbe, ampak pričakuje tudi, da vse napredne stranke brez razlike narodnosti zavrnejo te predloge nevarne ljudski naobrazbi.

h) Vprašanje o definitivnosti okrajnih šolskih nadzornikov. Tov. St. Nowak razloži kako škodo trpi šolstvo v Galiciji vsled definitivnosti okrajnih šolskih nadzornikov in želi, da se tudi v tem vprašanju zavzame enotno stališče. Tov. P. Skallycky izjavlja, da je on osebno za definitivno nameščenje okrajnih šolskih nadzornikov seveda temeljem gotovih pogojev glede njih kvalifikacije za to službo, kakor se je to že razpravljalo v čeških učiteljskih organizacijah, odločno je pa proti predlogu posl. dr. Rollerja, da bi bili imenovani vsi sedanji okrajni šolski nadzorniki definitivnim. Tov. Freinger poroča, da tudi nemško učiteljstvo ne zavzame v tem vpra-

šanju enotnega stališča, n. pr. nemško učiteljstvo na Češkem je za definitivnost, na Moravskem pa proti. Na predlog tov. Hellmanna se sklene, da se zbere v tem vprašanju ves material, katerega preučijo potem vse učiteljske zveze, da zavzameo končno stališče.

i) Program bodočega odbora delegatov zvez. Na predlog tov. Skalického se sklene, da naj obravna skupni odbor delegatov vseh zvez naslednja vprašanja: 1. hospitacija in koedukacija na meščanskih šolah; 2. usposobljenost absolventov četrtega razreda meščanskih šol. 3. Širša učiteljska izobrazba. 4. Pravica enoletnega prostovoljstva. 5. Nujne potrebe izprememb državnega šolskega zakona. 6. Zakon o šolskem nadzorstvu (številnejše zastopstvo učiteljstva po voljenih delegatih v šolskih uradih, zastopane naj bi bile vse kategorije, učitelji ljudskih in meščanskih šol, kakor tudi učiteljice. 7. Upoklic šolskih zastopnikov za referente v šolskih uradih. 8. Imenovanje šolskih zastopnikov podpredsednikom deželnih šolskih svetov.

j) Veliko demonstrativno zborovanje vsega učiteljstva na Dunaju. Konstatira se, da je v sedanjih razmerah nemogoče zahtevati od učiteljstva vsled skrajno neugodnega materialnega položaja, da se udeleži manifestacijskega shoda na Dunaju, ker tudi ni mogoče preskrbeti povračila za stroške, se za enkrat opusti misel o sklicanju shoda.

Z vsemi temi sklepi sta se izjavila solidarna delegata Zveze nemških meščanskih učiteljev tov. Lorenc Manner in Franc Hickel, ki sta dospela tekom razprav k posvetovanju.

Ad 4. Češko šolstvo na Nižnejavstrijskem. Po odhodu zastopnikov nemških učiteljskih zvez je nadaljeval tov. J. Ludviček svoj obširno in vestno sestavljeni referat o češkem šolstvu na Nižnejavstrijskem, iz katerega povzamemo sledeče: Enotni češki klub je dobil poziv, da naj posveti največjo pozornost češkemu šolstvu na Nižnejavstrijskem, kateremu grozi velika nevarnost vsled vedno se ponavljajočih poskusov uzakonitvi predloga o samonemškem učnem jeziku na Nižnejavstrijskem (Lex Kolisko). Tak zakon nasprotuje členu 19. osnovnih državnih zakonov iz 21. prosinca 1867, a poleg tega tudi § 6 državnega šolskega zakona, po katerem učni jezik določuje deželni šolski svet v sporazumu z onim faktorjem, ki vzdržuje šolstvo. Zato je pa nemogoče prepustiti odločitev glede učnega jezika popolnoma deželnemu zakonodajstvu. Isto tako pa je lex Kolisko v nasprotju s § 72 istega državnega šolskega zakonika, po katerem ne odločuje glede podeljenja pravice javnosti posameznim šolam učni jezik, ampak je samo pogoj, da se uprava in učni načrt zasebne šole v ničemur ne razlikuje z upravo in učnim načrtom javnih šol. Zato pa bi bilo uzakonjenje tega zakona prava in velika krivica, ker v nekaterih okrajih Nižnejavstrijske prebiva samorodno češko prebivalstvo. Občine Poštorna, Char, Nova ves in Lohovec v Mittelsbaškem okraju imajo nad 90 odstotkov češkega prebivalstva. Tem občinam je priznana po razsodbi državnega sodišča z dne 25. aprila 1877, št. 91, in z dne 19. oktobra 1882, št. 209, pravica do javnih čeških šol. V občinah okraja Vitoraskega: Rabšah, Tuča, Nemecki, Trpnouz in Halamky podučuje se še danes v ljudski šoli verouk v češkem jeziku. Kar se tiče Dunaja samega, je državno sodišče z dne 18. oktobra 1904, št. 437 in 438, razsodilo, da Čehi na Dunaju niso narodnostni faktor, ter nimajo torej pravice do javnega šolstva, toda ta razsodba, ki nasprotuje gori citirani glede občin Poštorna in drugih, ker je to razsodbo izzval politički položaj, a dejanski položaj sam ne odgovarja razlogom razsodbe. Samorodnost Čehov oziroma Slovanov na Nižnejavstrijskem, potrjuje še Ptolomej iz leta 140 p. Kr.; dokazujejo nemški zgodovinarji in učenjaki Alfons Huber, Wantscha in profesor Umlauf, Peticija nemško-nacionalne zveze za Nižnejavstrijsko, podana deželnemu zboru leta 1906, obsega zanimive podatke o češkem življu in o napredku istega, ker se v nji dokazuje, da tvorijo v mnogih občinah

Nižje Avstrije Čehi od 29 do 90 odstotkov skupnega prebivalstva. O nemškem značaju Dunaja govore naslednji podatki: 26,8 % vsega obrtništva je iz Češke in Moravske, izmed čevljarjev 39,6 % Čehov, a izmed krojačev 32,6 %. Tiskovine okrajne bolniške blagajne so dvojezične. V peticiji se trdi, da je Dunaj izgubil že davno nemški značaj. Uradno se cenijo številu dunajskih Čehov na 102.974, v resnici pa jih je trikrat toliko. Narastek češkega življa v posameznih dunajskih okrajih je sledeči: Neubau 62,5 %, Fünfhausen 69 %, Favoriti 90 %, Landstraße 106 %, Ottakring 110,5 %, Rudolfsheim 177,5 %, Hietzing 222 %, a Simmering 409 %. Ako narščanje češkega elementa tako napreduje tudi v naprej, bo imel Simmering češko večino v dvajsetih, Rudolfsheim v štiridesetih, Favoriten, Landstraße in Hietzing v petdesetih, Ottakring in Fünfhausen pa v šestdesetih letih. Po uradnih podatkih je bilo med tujimi občinarji najmanj 411.037 prebivalcev iz Češke in Moravske; izmed teh pripada 304.563 tujih občinarjev po poreklu samočeškim občinam, kar pomenja torej skoro 1/4 vsega dunajskega prebivalstva. Od tega časa je temeljem uradnih podatkov naraslo število dunajskega prebivalstva iz 1.497.282 na 1.912.092 prebivalcev, in gotovo ni prevelika napaka, ako vzamemo za narastek češkega elementa število 200.000, torej tvorijo Čehi skoro pol milijona dunajskega prebivalstva. Češka šola družbe Komensky obstoji na Dunaju že 29 let, a nje šolski obisk je tako znaten, da so vsi razredi brez vsake posebne agitacije vedno polni, a vrhu tega mora vodstvo radi pomanjkanja prostora na leto odkloniti skoro redno nad sto otrok. Kako željno zahtevajo češki roditelji vzgojo svojih otrok v rodnem materinskem jeziku, vidi se najlepše v XII. in XX. okraju, kjer se učenci po zaprtju čeških šol počujejo edino le doma, ker se roditelji ne dajo preplašiti z nikakimi sredstvi, da bi pošiljali svoje otroke v nemške šole. A češkega šolskega naraščaja je od leta do leta več. V III. dunajskem okraju živi vsled zaprte češke šole nad 360 šoloobveznih otrok pak v rodbinah. Število čeških šoloobveznih otrok je znašalo l. 1907. 11.168 na dunajskih nemških šolah. Češka dunajska manjšina ima isto pravico javnih čeških šol, kakor jo ima nemška manjšina v Trstu (za 4564 otrok), v Tridentu in Pulju pa za 2049 nemških otrok.

Temeljem proračuna za leto 1912 izda država za germanizacijo v Primorju 712.504 K, na Tirolskem 269.081, v Dalmaciji 418.444, tedaj skupaj 1.628.410 K. Filozof Herder pa pravi: Kdor krade mladini materinsko reč, krade ji razum in življenje. A to se godi na Dunaju. Z ozirom na ta dejstva, pogovori se enotni češki klub, da se zavzame za naslednja načela: 1. onemogočenje zakona Kolisko v kakršnikoli obliki. 2. Ustanovitev zadostnega števila državnih čeških ljudskih in meščanskih šol za češko manjšino v Dolnji Avstriji. 3. Podelitev javnosti obstoječim češkim šolam društva Komensky, katere naj potem prevzame država v svojo upravo. Tov. Ludviček se pooblasti, da sestavi temeljem svojega referata spomenico na enotni češki klub.

Sprejela se je še nadalje naslednja resolucija:

»Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji izraža svoje skrajno začudenje, kako je mogla nova zveza nemškega svobodomiselnega učiteljstva sprejeti na svoji ustanovitveni javni skupščini sledečo resolucijo: Zbrano učiteljstvo izjavlja se za enotno nemško šolstvo v Dolnji Avstriji, in pričakuje od deželnega zbora, da prej ne odneha, dokler ne doseže sankcije zakona Kolisko, po katerem se upelje na vseh šolah Dolnje Avstrije nemški učni jezik.« Ta resolucija nasprotuje temeljnemu pedagoškemu načelom in stavlja svobodomiselnost nemškega učiteljstva v prav čudno luč!

S tem je bilo posvetovanje, ki je trajalo z malimi presledki od 10 dopoldne do 10. zvečer, končano.

Dne 24. aprila pred intervencijo v parlamentu so se sprejele še resolucije za posamezne parlamentarne klube in za

stopnike vlade, ter se določili govorniki deputacij.

Dne 25. aprila je odbor Slovanske učiteljske zveze za Avstrijo, nadaljeval svojo sejo in še končno razpravljalo o naslednjih točkah.

Določitev časa in programa za zborovanje delegatov oziroma skupščine slovanskega učiteljstva. Na predlog tov. Szadóa se je sklenilo, da naj se letos z ozirom na neugoden gmoten položaj učiteljstva, ki mora posvetiti vse moči agitaciji, da se doseže v posameznih deželnih zborih rešitev učiteljskega vprašanja, opusti velika skupščina slovanskega učiteljstva; sklene se pa, da se vrši v Krakovu dne 23. julija zborovanje delegatov z naslednjim vspešnim:

1. Dne 22. julija: Prijateljski sestanek udeležencev. Dne 23. julija. Ob 8. uri seja odbora slovanske učiteljske zveze. Ob enajstih zborovanje delegatov, ki naj prej izvolijo predsedstvo in odbor, a nato obravnavajo sledeča vprašanja: Šolske razmere v Galiciji a) poljske, b) rusinske. Referirajo govorniki, ki jih izvoli dotična organizacija. K temu se doda referat o razmerah ljudskega šolstva v zemljah češke krone, referenta določi osrednji odbor čeških učiteljskih organizacij. Nujna potreba izpremembe državnega ljudskošolskega zakona; referenta določi ista organizacija. Dne 24. julija: izleti. Natančnejši program izvede predsedstvo zveze.

7. Delovni program Zveze in odborov ter delokrog posameznih odbornikov. Prvi del se je obravnaval že tekom prve seja odbora, delokrog odbora in posameznih odbornikov pa izdela temeljem razgovora v delegacijski konferenci novi odbor.

8. Slučajnosti. Na predlog tov. Hajnyja sklene se poslati ravnatelju tovarišu J. Ulehli povodom njegove 60letnice pozdravno pismo.

S tem je bila seja zaključena.

Svoje poročilo, priobčeno v zadnji številki, moramo izpolniti v toliko, da se je zborovanja na Dunaju udeležil tudi tov. Adolf Šustr iz Hrudima, ki je bil v tej misli na Dunaju od 22. do 26. aprila.

Kranjski deželni odbor — dolžnik učiteljstva.

Škandal je to, kar se dogaja dandanes na Kranjskem, da se učiteljstvu ne izplačajo prisluznega denarja, da se izmoghava in izkuša z zavlačevanjem izplačati gmotno oškodovati socialnega trpina — slovenskega učitelja.

Krvavo prisluzeni denar se izkuša odtegovati učitelju s prepozno izplačilom zaradi malomarnosti-uradov, in po krivdi uradnega šikaniranja se prisiljuje učiteljstvo do tega, da se zadoljuje. Znana nam je politička zloba, ki jo uganjajo v uradih razni ljudje.

Znano je že, da kranjski deželni odbor ni hotel izplačati učiteljstvu nagrad za nadaljevalni pouk in tudi ne raznih drugih nagrad. Zavlačeval je namenoma izplačilo, samo da je učiteljstvo trpelo gmotno škodo. Znana je najnovejša stvar, kako deželni odbor kranjski še do danes ni izplačal petindvajset procentnih doklad učiteljstvu in hoče naravnost izstradati učiteljstvo.

Saj si je pa deželni odbor kranjski tudi z zlobnim namenom pridržal izplačevanje nagrad in drugih stvari, ki jih je prej dolečeval deželni šolski svet, da oškoduje učiteljstvo, kjer le more.

To so dejstva, ki kriče do neba, to je toliko, kakor bi deželni odbor jemal denar iz žepov učiteljstva, zakaj učiteljstvo se mora zaradi malomarnega izplačevanja že prisluznega denarja od strani deželnega odbora zadolževati in mora plačevati visoke obresti, ker mu dežela ne mara plačati tega — kar mu je dolžna.

Tu so uveljavljeni menda tisti nauki Krista, po katerih se ravna pri nas v deželi katoliška vladajoča stranka; tu je tisto krščansko usmiljenje; tu je zapopaden klerikalni princip iz sedem poglavitnih grehov; duševni in telesni ubijalci učiteljstva ste!

Politiški bojkot; da, tisto prokletstvo krščanske pravičnosti!

A zmagonosno koraka naša armada nasproti vsemu, in klerikalizem bo padel in se ubil pri naskoku na naše vrste. Prepričani smo, da bo prej prišlo solnce s tira, če govorimo s Solonom, preden mine zvestoba učiteljstva do napredne ideje, in prepričani smo, da bo prej konec vseh sodobnih hudobij, preden mine v učiteljstvu čut pravičnosti izpreminjati se.

V duši učiteljstva odmeva danes vsak glas iz slovenske javnosti, in vsa sodobna nasilja so našla v srcih in dušah učiteljstva tako krepak odmev, da bo plamen užaljenega človeka izbruhnil liki plamenu groznega požara, ki uniči vse. In tok, ki ga sade drugi z razporom, ne bo prišel na dan v obliki ponižne revolucije, temveč bo izbruh najsvetejših čuvstev užaljene slovenske duše, ki bo z anarhijo vračal dela anarhistovske družbe.

Politiški bojkot, ki je danes v slovenski javnosti rana, ki se celi, je v srcih učiteljstva še odprta, nezaceljiva rana; in narodno izdajstvo klerikalizma je najgorčenejši izraz čuvstev, ki bude v človeku sposobnosti za najhujša dejanja.

Deželni odbor kranjski hoče zbuditi v srcih učiteljstva ves gnjev in pripravlja izbruh najgorčenejših dejanj.

Danes povemo javno, da se kranjski deželni odbor norčuje iz slovenskega učiteljskega trpina in ga trpinči naravnost na inkvizicijski način.

Račune, ki so jih preganjani napredni učitelji predložili že pred dvema letoma kranjskemu deželnemu odboru, in ki jih je kranjski deželni odbor dolžan plačati, jih še do danes ni poravnal. Kranjski deželni odbor daje torej preganjano učiteljstvo na inkvizicijsko natezovalnico in ga trpinči na naravnost nečloveški način.

To so stvari, ki jih naj zve javnost, zakaj ta dejanja morajo roditi odpor, ki mora postati smrtonosen za sedanje anarhistične razmere.

Učiteljstvo in abstinenčno gibanje.

(Vprašanja, odgovori in drugo.)

C. kr. deželni šolski svet je naročil našim šolskim nadzornikom, da poleg drugega nadzorujejo tudi protialkoholni pouk na naših šolah in kako deluje učiteljstvo proti alkoholizmu med šolsko mladino.

Z ozirom na to sem poročal o protialkoholnem delovanju na učiteljskem zborovanju v Postojni, pri kateri priliki so izrekli nekateri tovariši nekaj pomislekov, oziroma vprašanj. Iz teh sem spoznal, da ta zadeva mnogim ni prav nič jasna in mislim zato kot pravilno, da na ta vprašanja tudi javno odgovorjam:

1. Zakaj se priporoča abstinenca in ne treznost?

Odgovor: a) Če bi se priporočala poslednja, bi ljudje in torej tudi otroci pili nekoliko opojnih pijač, kar je popolnoma nepotrebno, ker se brez teh prav lahko in dobro živi. Dokaz temu premnogi abstinentje.

b) Zaradi treznega pitja preti velika nevarnost, da se zaide v nezmernost, to je alkoholizem.

c) S socialno-gospodarskega stališča. Končno se pa le po abstineni doseže treznost, kar je ravno namen abstinenčnega gibanja.

Dokaz temu moje šestletno delovanje. Popolnih zdržnikov sem pridobil le minimalno število, toda splošno in veliko treznost. Pripomnim pa takoj, da so bili abstinentje večinoma najbrihtnejši otroci.

2. Kakšno akcijo mislijo abstinentje priporočati v slučaju, da bi se zaradi protialkoholnega gibanja preveč oškodovali vinogradniki?

Odgovor: Nikakoršne, ker je že iz prvega razvidno, da je namen tega gibanja treznost naroda, to je, če že ljudstvo mora piti, naj bi pilo le domača pristna vina. Ako dosežemo, da vsaj šolska mladina nič ne pije in tudi vinogradnik le zmerno, tedaj bo imel več pridelka za prodaj kot doslej.

Ost vsega abstinenčnega gibanja je v prvi vrsti naperjena proti žganjepitju, in sicer pred vsem proti nedomačemu, t. j.

tujemu fabrikatu. Ta je razširjen po vsem Kranjskem, največ pa po obmejnih krajih. Ako bi tamkašnji učitelji delovali vsaj v tem slednjem smislu, bi že dosegli za naš narod velikanske uspehe, kako bi bilo mogočno obrambno sredstvo. Zaradi nezanimanja pa propada slovenski rod ob mejah, begatijo pa naši strupeni zatiralci pritepeni Nemci (glej »Ptujsko okolico!«)

3. »Konjak, pomešan z mlekom, mi je rešil otroka!« je vzkliknil tov. Brinar, ker sem trdil po izjavi vseh priznanih zdravnikov, da je vsaka alkoholna kapljica za otroka do 4. leta življenske dobe — strup.

Ta trditev velja seveda za zdrave in normalno razvite otroke.

Če uporablja tedaj zdravnik alkoholov strup za uničevanje telesnega strupa, se s tem ne izpodbije moja gornja trditev.

Vsi priznani zdravniki priporočajo še več. Oni trdijo, da ne potrebujejo nobenih opojnih pijač zdravi otroci in mladeniči celo do 18. leta ne.

Znani veleum Edison je star nad 60 let in ni še užil nobene opojne pijače. Ko ga je nekoč vprašal prijatelj, čemu ne pije alkoholove tekočine, mu je odgovoril: »Jaz rabim svoje možgane za kaj boljšega nego za alkohol.«

4. Na prigovor tovariša iz Vipavske doline, da ni še naletel na pijanega učenca, je to vsekako jako častno za Vipavca, toda s tem pa še ni opravičeno trditi, da bi tam ne bilo potrebno šolskega protialkoholnega pouka in delovanja; zakaj alkohol, že v prav majhnih količinah zavžit, polagoma uničuje učinkuje posebno na otroški organizem, ker je treba pomniti, da preide alkohol popolnoma neizpremenjen v kri ter ima — po izjavi dr. Novotnega — najmanjši kemični molekul, zaradi česar mu je edinemu omogočeno prodirati do notranjih živčnih tkanin.

S tem otopi polagoma delavnost možganskih osredij in na vrsto pridejo živalska osredja, nagoni in strasti; končno otrpnejo tudi ta, in preostane samo še telesno življenje.

Pritisnejo pa navadno neozdravljive bolezni, kakor vodenica, zlatenica in premnogokrat kap na srce ali možgane.

5. Kdaj se naj začne s protialkoholnim poukom?

Odgovor: Takoj, ko vstopijo otroci v šolo; zakaj v višjih razredih (oddelkih) ali celo v ponavljalni šoli bi bilo naše opominjevanje večinoma prekasno. Poučuje se v začetku čim najpreprosteje ali opozarjati se mora otroke na alkoholovo nevarnost. Na naši šoli je vsako soboto in ponedeljek kratko opominjevanje, oziroma izpraševanje.

Pohvalijo se oni, ki so bili zaradi abstinenca doma ali od koga drugega zasmehovani.

6. Čemu je »Zlata knjiga«, saj je že kdaj — odpravljena?

Odgovor: Če je bila odpravljena, ni s tem še rečeno, da je tudi za naš namen nepotrebna. Ne, ampak celo jako potrebna je, posebno pri organizaciji abstinentov kot vzpodbuda za krepko vztrajanje pri njihovem sklepu.

Opominim pa obenem, da sem vpisovanje v »Zlato knjigo« nekoliko izpremenil in vpisujem vanjo mlade junake — zdržnike poslej le enkrat, to je po preteku enoletne vzdržnosti, s katero lahko začnejo v začetku ali tudi med šolskim letom. Druge opazke zaznamujem v svoj »Ročni zapisnik« sproti s posebnimi znaki.

V tem se torej »Zlata knjiga« nekoliko razlikuje od one, ki sem jo bil opisal v brošuri »Učitelj v boju proti alkoholizmu«. II. zvezek, katero knjižico toplo priporočam v preštudiranje.

Sploh si dovoljujem prositi cenjeno učiteljstvo, da bi blagovolilo odslej zasledovati z večjim zanimanjem to najplemenitejšo človeško idejo ter jo izkušalo udeležiti vsaj med mladino, ker z odraslimi itak ni dosti opraviti.

Če storimo toliko, smo storili že mnogo, saj krepimo obenem voljo in tako posredno vzgajamo trdne značaje.

Rudolf Horvat, nadučitelj.

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporoča izvozna hiša **Prokop Skorkovský in sin** v Humpolcu na Češkem. Vzorce na željo franco. Zelo zmerno cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke oblike.

Delo češkega učiteljstva in njegov položaj.

Danes se že pri vseh kulturnih narodih smatra šolstvo in učiteljstvo, ki opravlja v šolah eminentno kulturno delo, za eden najvažnejših slojev naroda, seveda se to njegovo delo v praksi ne ceni tako, kakor zasluži, in vendar se je že tolikokrat izkazal kot resničen nazor, da čim boljše šolstvo ima narod, tem močnejši in sposobnejši je v svojem boju za eksistenco.

Z jezo moramo ponavljati upravičen izrek, da je pravzaprav pruski učitelj premagal Avstrijo leta 1866., leta 1870. pa Francoze, in iznova se dokazuje, da je pritlikavi Japonec zaradi svoje višje izobrazbe premagal nezavednega, neizobraženega Rusa. In kljub temu se pri naših proračunih ozirajo mnogo bolj na postavke za vojaštvo, kakor za postavke za šolstvo.

Ako veljajo danes Nemci, skandinavski narodi, Angleži in Američani za prve in najizobraženejše narode na svetu, izhaja to od tod, ker imajo ti narodi že zdavnaj vzorno urejeno šolstvo, kakor ga drugi narodi nimajo. Na njih se očitno uresničuje izrek, da tisti narod, ki bo imel najboljšo šolstvo, bo med vsemi narodi prvi na svetu.

Za dobro šolstvo in izvrstno učiteljstvo pa je treba tudi nekaj žrtvovati. Država in dežela ne bi smeli začeti štediti ravno pri šolstvu.

Tudi pri nas, na češkem, se v teoriji pripisuje šolstvu in učiteljstvu velik pomen za narodno življenje; splošna izobrazba naroda se priznava kot edino sredstvo k ohrani in napredku češkega naroda; gesla: v delu in znanosti je naša rešitev, s prosveto k svobodi! so nam postala že splošna načela. To pa velja le bolj v teoriji, v praksi naši merodajni činitelji niti danes še ne smatrajo šolstva za aktualno narodno zadevo; nasprotno, velik del naših ljudi smatra šolstvo in učiteljstvo za nekako breme, za socialno zlo, ki zahteva od davkoplačvalcev le mnogo žrtev, ki nima od njih nobenih pozitivnih koristi. Vseeno pa se radi pobahajo, češ, da je češki narod eden najbolj izobraženih, da ima manj analfabetov, kakor Nemci itd. Kdo ima zasluge za to? Učiteljstvo! Ne domišljamo si, da vsa izobrazba izhaja edino iz šole, vendar pa ni mogoče utajiti, da ima za izobrazbo češkega naroda, kakor tudi za njegov preporod, občno kulturo in političsko moč največje zasluge ravno češka šola in njeno učiteljstvo.

V dobi Marije Terezije in Jožefa II., ko se je začelo šolstvo tudi na Češkem razvijati, zač enja tudi kulturno narodno delo češkega učiteljstva, ki je, dasi v bednih materialnih razmerah — marsikateri učitelj si je moral namreč kot gostilniški godec ali kolednik iskati zaslužka — budilo češko ljudstvo k narodni zavesti, spisovali so marljivo češke učne knjige, obenem delali tudi izven šole za narodno izobrazbo in prosveto. Leta 1848. je zasijala za češko narodno šolstvo lepša, svobodnejša doba. Zdaj je češko učiteljstvo moglo več storiti za svojo pedagoško izobrazbo; nastalo je več pedagoških društev. Ali kmalu je prišla doba reakcije in germanizacije. Vendar je to dobo češko učiteljstvo moško preživelo in ostalo je zvesto idealom svobodne narodne šole, ki se jih je navzelo v letu 1848.—1849. Prišla je pa zopet nova svobodnejša doba, ki je omogočila češkemu učiteljstvu pravo kulturno delo za svoj narod. Nastale so strokovne in stanovske učiteljske organizacije, začelo se je živahno duševno delo na polju narodne vzgoje. Tedanji strokovni časopisi so verno zrcalo tega delovanja. Ideal češkega učiteljstva je bila češka narodna šola; ki se je za njo vztrajno in smotrno bojevalo; obenem pa je delovalo tudi na to, da se stari šolski zakon odpravi in šola popolnoma osvobodi od varuštva cerkve. Ali ravno v tej dobi se je nahajalo češko učiteljstvo v jako težavnem položaju, zakaj voditelji češkega naroda so bili proti svobodomiselnim šolskim zakonom, ki so bili največjega pomena tako za razvoj našega šolstva, kakor za učeljski stan. Tiste učitelje, ki so šli z narodno opozicijo proti vladi in niso hoteli izvajati šolskih zakonov, je prega-

njala vlada; te pa, ki so se postavili na stran zakonov, so politični voditelji razkričali kot narodne izdajalce. Štirideset let je minulo od teh dob, ali še do danes se ta razpor čuti v češkem učiteljstvu in narodu. V narodu samem je ostal še vedno odpor proti šoli in učiteljstvu. Noben davek ni pri navadnem davkoplačevalcu tako nesimpatičen kakor šolske doklade, med učiteljstvom samim kakor med narodnimi politiki pa je ostal spor med načelom avtonomije šolstva in pa med načelom podražljivosti vsega šolstva, kot spor med dvema bistveno si nasprotujočima tendencama, ki imata dosti argumentov za in proti. (Dolje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev v Logatcu ima svoj redni občni zbor v četrtek, dne 23. maja t. l., ob 2. uri popoldne v Škocijani pri Rakeku. Na dnevnem redu je razen navadnih točk razgovor o izpremembi Zavezinih pravil in določitev zastopnikov, ki jih pošlje učiteljstvo v ces. kralj. okrajni šolski svet. Udeleženci se zberejo točno ob pol 2. uri popoldne v restavraciji gospoda A. Domicelja na Rakeku, od koder se potajo skupno v divni Škocijani. Pri neugodnem vremenu se vrši zborovanje na Rakeku. Polnoštevilne udeležbe pričakuje odbor.

Postojnsko okrajno učiteljsko društvo je zborovalo 2. t. m. v Postojni, in sicer ob obilni udeležbi vzlic silni burji, ki je ta teden vihrala po naših kraških planotah ter vzlic še groznejšemu in nemoralnemu pritisku od druge strani, katera nam niti ne dovoljuje biti v svojih društvih lasten gospodar, to je brez duhovskega jerobstva.

Predsednik tovariš Dragotin Česnik zato z veseljem otvori zborovanje, omenja srebrne poroke našega ustanovitelja in našega častnega člana Jakoba Dimnika, nadučitelja v Ljubljani, ki mu želi zbor dočakati tudi zlato ter se spomni še drugega našega častnega člana in narodnega mecena, rajnega gospoda Josipa Gorupa, viteza pl. Slavinjskega, kateremu v počaščenje se dvignejo zborujoči s sedežev.

Na to poročilo tov. Rudolf Horvat o temi: »Šolska mladina in alkohol.«

Njegovo predavanje zbudi precejšnjo debato, o kateri poročamo na drugem mestu.

Tudi poročilo predsednikovo o »Izpremembi Zavezinih pravil« se je obravnavalo vsestransko in temeljito ter so bile soglasno sprejete sledeče resolucije, ki jih morajo zagovarjati delegati pri prihodnji skupščini:

1. Pri »Zavezi« naj se strogo delita gospodarska in organizatorska stran delita gospodarska in organizatorska stran delovanja.

2. Okrepi naj se bolj naša krajevna organizacija, po kateri se prihaja lažje v stik z ljudstvom; zato se naj ne sili preveč vse osredotočevati v Ljubljani.

3. Stalnega tajništva naj se ne ustanovi, ker bi bilo predrago in težko izvedljivo.

Tajnikovo poročilo se sprejme s pripombo, da se pri glavni skupščini »Zaveze« ni nič oziralo na predlagane teze našega lanskoletnega poročevalca tovariša Zaleta v telovadnem pouku, zlasti ne z ozirom na sklep, da se naj storijo potrebni koraki glede uvedbe enotne telovadne terminologije v šolah in društvih.

Iz blagajnikovega poročila zvemo, da ima naše društvo imetja 794 K 53 h.

Odbor je ostal dosedanj, v »Zavezino« skupščino pa se je izvolilo šest delegatov. Končno sklene predsednik zborovanje s trikratnimi klici »Slava« na presvetlega vladarja.

Reformni srednješolski zavodi in naši odnošaji.

Štajersko.

Saleško učiteljsko društvo se je majniškega izleta, ki ga je priredilo celjsko učit. društvo dne 5. maja t. l. v Zalecu, udeležilo v precejšnjem številu članov. Izlet je nad vse pričakovano dobro uspel. Zahvala gre v prvi vrsti tovarišu Brinarju, ki je kot predsednik Celjskega učit. društva tako spretno aranžiral in vodil ta izlet. Preživeli smo nekaj srečnih ur v krogu vrlih naših tovarišic in dragih tovarišev. Rečemo lahko, da je bil ta dan res učiteljski dan, ki je nanovo oživel in okrepil stanovsko zavednost. Ostane nam vsem v prijetnem spominu.

Ptujsko učiteljsko društvo je zborovalo 2. maja v ptujski okoliški šoli. Navzočih je bilo 21 tovarišev in 14 tovarišic. — Predsednik tov. Klemenčič pozdravi vse navzoče ter se spominja najprej bivšega tovariša, rajnega Dragotina Zupančiča. Namesto venca na njegovo krsto se je nabralo med navzočimi 21.80 K, kar